

ש. ב.

מדינת ישראל
הכנסת

פרוטוקול מס' 39

מליאת הוועדה לחינוך ותרבות שהתקיימה ביום
ד', ח' באב תשי"ב - 30.7.1962, בשעה 8.50.

משתתפים:

- ש. פרטיץ
- ס. ארם
- א. ברמן
- ש. גדידי - סמלא מקום חבר הכנסת בוגר
- א. הכרמלי
- ש. כפרית
- ס. גורן
- ד. נצר
- י. סמילנסקי
- דן צברי
- א. רזיאל-נאור
- א. רזיסלס

חסריים:

- ס. אונא
- ח. בוגר
- א. ס. בני-חובסקי
- א. דזיסט

קרומונים:

- סר ארנדן - מטעם מסדר החינוך והתרבות
- א/מסנה ע. עצמן - סמך הצדג"ע
- סבן אלוף אלסנור
- ב. צ. אילן - ראש אגף הצוער והנח"ל במסדר הבטחון
- ג. סטרסברג - מטעם מסדר הבטחון
- ב. פרידה - מטעם איגוד בתי-הספר התיכונים
- י. גייסלר -

סדר-היום:

א. המשך הסקירות על הצדג"ע

היו"ר ש. פרטיץ:

פותחת את הישיבה.

עלי להודות למטה הראשי של הגדנ"ע, ובראש ובראשונה לאלוף משנה עצמון על הכנסת האורחים היפה שנהנו בנו, על הנכונות להוסיף לנו כל זרה על הנעשה במחנות הגדנ"ע. אמנם יקרהנו בעת הבוקר ובשעות אחר-הצהריים המוקדמות, לכן ניתנה לנו האפשרות לעמוד רק על הסידורים הלימודיים - אם אפשר כך לוטר. יש לנו בקשר לכך מספר שאלות והערות ואנו נעמוד על כך בטעת הדיון. לא עמדנו על הצד החברתי-גיבורי. הילדים נמצאים במחנה 24 שעות, ואנו יכולנו רק ללוות את השעות הראשונות של העבודה. טרם הצלחנו לברר את כל הפרטים הנוגעים להגנת בריאות הילדים, לא יכולנו לעמוד על השפעת הטפיל הזה על הלימודים, וישנם עוד שורה של עינינים שנחפוץ לברר אותם. אולם עמדנו על דבר אחד, וייעשה חשבון למחוללי הטפיל אם לא נעמוד על המסימות הגדולות ועל הרצון הטוב לחולל מהפכה בנוער, מאמץ לשבור את הגלות בהרגשת הילדים. ראינו מסירות רבה לעזור להתערות הילדים במולדת - איננו יכולים שלא להביע את הכרתנו והערכתנו, טבלי שנכנס לפרטים אלה או אחרים, ומבלי שנעמוד כאן יחד על אותם הסיבות שאנן במפעל. על אותו היקף שיטנו במפעל ועל משמעותה לנפש הילד. אולם עצם הדבר הזה, עם מסירות הצעירים הרבים שקפס לעשות מפעל בראשית בענין זה - לא נוכל שלא להעריך, ולא נוכל שלא להביע את תודתנו. נדמה לי, כי הרגשה זו משותפת לנו.

עמה בעבור בעצם העניין. כמה בכל המפעלים האלה - רב המעשה הרבות השגיאות. יש לטהר את המפעלים מהשגיאות, יחד עם אלה הנוסאים בעבודה. יחד עם זאת לא אוכל שלא להביע את השתתפותנו בצערה של הגדנ"ע וצער כולנו על המקרה הטראגי השני שקרה בימים אלה - טביעתו של הילד מרקוביץ. יש למנוע טקרים כאלה ולראותם מראש - אלה הם אחד התפקידים החשובים שלנו. ברור, כי אנו יחדיו נצטרך לבחור את דעתנו על כך.

היתה לי הזדמנות לשוחח עם כמה מחנכים ומנהלי בתי-ספר תיכוניים על השפעת פעולות הגדנ"ע על הלימודים בביה"ס. כן נפגשתי עם הורים רבים ואטפתי חומר רב, ובסוף הדיון ארשה לעצמי להביא בפני הוועדה, כדי שכולנו נוכל ללמוד מדעתם של המחנכים ולשמור את אזהרותיהם החמורות כדי לתקן את הדורש תיקון.

אלוף משנה עצמון ימשיך בהרצאתו.

א/מסנה ע. עצמון:

בפעם שעברה מסרתי לכם סקירה על כל מפעלי הגדנ"ע. אולם יחד עם זאת לא הספקתי לומר לכם מה אני למדתי ממפעלים אלה, ומה הם הדברים אשר לדעתי יש לתקנם. לפני חדשים אחדים נסחמנו אצלנו כמה דברים. אותה שעה מלאו שנתיים לעבודתי בגדנ"ע, והיתה לי הזדמנות לבקר ולראות מה השבנו, האם יש להמשיך בשיטות אלה, האם יש לשנות וכו'? אחרי לימוד הנעשה קבעתי מספר עובדות, כפי שהן נראו לי בקשר למצב הקיים כיום בארץ, ובעיקר בגדנ"ע. עובדות הן: א. בגדנ"ע מרוכזים כיום 25% - 26% מן הנוער בגיל הגדנ"ע שיטנו כיום בארץ. פירושו של דבר שאיננו מקיפים לא את כל הנוער ולא את רובו של הנוער. אם נרצה להקיף את כל הנוער - עלינו לקחת בחשבון נקודה שלושאית אחת והיא - התקציב. אינני יודע בדיוק את התקציב, כי קשה לחשב אותו, משום שהוא נבלע בתוך תקציב הצבא. אולם ברור לי, כי זהו תקציב גדול. אם נרצה להקיף בארץ במספר גדול יותר, פי 3 או 4 מזה שאנו מקיפים היום - אם כי אינני בקיא בפייננסיים - ברור לי, כי נמצאנו כיום אין אפשרות להטיב במספיק. אם נרצה לסלוא את המסימה ולהקיף את רובו של הנוער - אינני חושב שנוכל להגיע לכך אם לא יהיו לנו הכספים הדרושים.

ב. כח האדם - העומד לרשות עבודה תיכונית כזו מצריך כח אדם בעל רמה מוסרית, נלהב, בעל כושר הדרכת-פדגוגי. כח אדם כזה כיום במדינה נמצא במחוז קטן מאוד לגבי הצרכים בכללם. אתם וודאי יודעים מה מספר המורים במעבדות. אבודה זו מצריכה מסירות רבה והתלהבות ועבודה של שעות ללא גבול - ברור, כי קשה יותר להטיב. ג. אנשים כאלה.

א/טובה ע. עליון:

לכן מצוטצטות האפשרויות להקיף בצורה זו בערים רבים. מכל מקום, כיצד
צפוי מפעל חינוכי כזה בתנאים הקיימים. הגעתי לטתי טסקנות: 1. הטטה צריכה
להיות כזו שתביא בחשבון את העובדה שקיים חוסר כח אדם ובכל זאת תחשד
מפעל חינוכי חיובי. 2. שהמפעל יהיה בנוי בצורה כזו שלא יהווה מאמץ כספי
ובלתי ניתן לנשיאה.

ג. אנו בכנסנו את טעות הגדנ"ע לטסקנת
הכניית הלימודים הסדירה. הנוער הבא לבית-הספר מקבל את שעורי הגדנ"ע
כמו שהוא מקבל שיעור באנגלית, מהמטיקה או תנ"ך - לדעת, דבר זה נכשל.
ידוע לי, כי מנהלי בתי הספר מתנגדים לדעתי זו ובוודאי יביעו את דעתם,
אולם אני חושב שדבר זה נכשל טכנה וכמה סיבות: 1. הנוער המתחנך לאזרחות,
למסירות ותהתנדבות צריך להרציש אטמוספירה גם באלה העושים את העבודה הזו.
2. אין להקנות ערכים אלה מבלי לצרף לכך את הרוסטיקה של היטצאות בשדה
עם הנוער. ראינו את יחסו של הנוער לחובת בית-הספר. הנוער מקבל את הדקרים
האלה על ידי טורי ההתעמלות אשר רובם - לא נוסר כולק, כי יש לנו אחרים
טצוינים - הם טורי התעמלות ורואים בכך פרנסה - ואין להתבייש בזה. אולם
אין הם רואים בתפקיד זה שליחות. משוט כך אינם מסוגלים להקנות לנוער את
הדברים שהיינו רוצים להקנות לו. טחוך כך שעקבצו אחרי הנוערים, ראינו,
כי אותם הנוערים העובדים בתוך כתלי בית-הספר - זה רובם של הנוערים -
וטקבלים את אשר ניתן להם בבית-הספר ואינם עובדים בחוקים. לא הייתי אומר
שיש להם יחס בלהב לגדנ"ע. כי הם מכירים את הגדנ"ע רק על ידי הסיעורים
הניתנים בבית הספר או דרך המטעות שהם אחד או שניים במשך השנה - ובהתאם
לתכנית היו צריכים להיות ארבעה במשך השנה, אך בדרך כלל אין טספיקים לבצע
אותם, אולם אותם הנוערים מקבלים רשטם בלתי כחון. מן הגדנ"ע, ובצורה
זו אינו טסיגים את המטרה שהיינו רוצים ללשיג בקרב הנוער הלומד.

לדעתי, התכנית צריכה להיות כזו שתוציא
את הנוער לפעולות שלא תיעשנה בתוך כתלי בית-הספר, אלא, בשדה, בבטיסים
ובמחנות - דוגמת המחנות טראיתם, לא מחנות כלליים של הצבא אלא מחנות
הטיוחדים לגדנ"ע. אם נאמר בשפה לקונית, טה היא מטרת הגדנ"ע - הכוונה
להביא את הנוער לכך שהוא ירגיש, כי הוא טהה עם המדינה ועם העם, שהוא
ירגיש שזה עניינו הוא, ולא ענין שמחוצה לו ואינו נוגע לו. אם רוצים
להקנות לנוער ערכים - הרי אין זה טספיק אם מדברים איתו על כך. אם אנו
רוצים להקנות לו את ערך אהבת העבודה - אין לדבר איתו על כך, אלא הוא
צריך לעבוד טטט. ניסיתי לחשוב כמה אנו בתכנית החינוכית של המדינה נוטנים
באופן טטטי את ההרגשה. לנוער שהמדינה זקוקה לו, טחון לעצם הליפצדים
ברור, כי דבר זה, עלול להיות לטובת המדינה.

בדקתי באופן יטודי למדי כמה יטיים בטנה
הנוער עסוק בלימודים וכמה יטיים - הוא אינו עסוק בלימודים. בטני המטפרים
האלה כללתי את השכתות ומצאתי, כי טחון 364 יום בטנה הנוער עסוק בלימודים
197 יום - קולל סבתות; יתר 167 יום - הוא אינו עסוק בלימודים. כאשר
אני אומר, שנוער אינו עסוק בלימודים אני כולל בכך את פעולות הגדנ"ע.
הנוער הלומד אשר יש לו כל הנתונים לחשוב ולהסתבל - הרי טחון 167 יום
טאינו לומד יש לחנך אותו לאזרחות, בכך שהמדינה זקוקה לגידול ידקות
להגברה היצור, הוא שומע שמדברים על מינוג גלציות, אך בעצם אין קוראים
לו ואין אוטרים לו: הוא, הטטה שכס, הוא גם אתה. קקח חלק במלחמת הקיום שלנו
בצורה אקטיבית. לדעתי, דבר זה הוא גורם שלישי בחינוך הנוער, ובעיקר אם
אוטרים לו הענינים האלה אינם צריכים לעניין אותך, אתה יכול לקרוא על
כך בעתונות, אך לך הם אינם נוגעים. אם אנו רוצים לחנך לאזרחות - הרי לא
נוכל לעשות זאת מבלי שנעשה אפילו משהו טטלי ובלכד שהנוער ירגיש שהוא
נוטט בעול. לדעתי, אם לא ללך בדרך זו - לא נטיג את המטרה. איתן לכם דוגמא,
היתה טטיפת הורים בבית-הספר מן לומדות בנותי. העלתי בטטיפה זו את הבעיה
כי על הילדים להתחנך לכך שעליהם לעזור בבית להורים ולשאת בטעמטה של
המטפחה. למטל, ביום שיטי, הילדים יכולים לעזור בטטיטת חדר, בצחצוח בעלי
ההגדים ובעליהם ועוד. ההורים קבלו זאת. אולם מנהל בית הספר אמר שיטת חחילה
לחנך את ההורים. אטרחי, כי ההורים יתחנכו על ידי הילדים.

א/מטנה ע. עצמון:

לצערי הרב אפשרויות הנוער נמצא כיום בעיר ובטושה לקבל הטפעה שלישית מבחינת החינוך לאזרחות טובה - היא יוצאת מן הכלל. קשה לי לתאר, כי פעולה חינוכית שאנו טוכנים לעשותה, גם כשאין לנו הכוחות המעוליים - הרי אם לא ננקוט בצעדים על מנת להקל על החינוך, כלומר להוציא את הנוער לתקופות מסויכות מן הרחוב, מן העיר ומן הטושה - על מנת שיחיה באווירה טהורה יותר והוא שופע וחי את אווירת השוק השחור וכל יתר הדברים שאינני רוצה לפרט אותם.

מהי התכנית שאותה אציע, כדי לפתור את הבעיות האלה. ייתכן ותכניתי תיראה כנועזת. אולם אני נסיתי לראות את הדברים עד הסוף, ובדקתי אותם עד אסוף. מצעתי מכוונת להקמת קהיליות. נוער. כיצד אני רואה קהיליות אלה, מהי יטה שם הנוער, מה יעשה שם? לדעתי, מתוך אותם 167 יום שהנוער איננו לומד, הרי 90 יום בשנה, בשני זמנים, כל פעם במשך 45 יום בשנה - הוא יבלה בקהיליות הנוער. מה הוא יעשה בכל אחד מאותם ה-45 יום? 28 ימים הוא יעבוד בעיקר בחקלאות. אני אומר, בעיקר בחקלאות, כי אם נוציא את הנוער הלומד בבתי ספר מקצועיים, לדעתי, הוא צריך לעסוק עם המטבח הטקצועות שהוא לומד. המטבח המקצועיים. באותם 28 ימים שהוא עובד, הוא יעבוד 7 שעות ליום, והנערים הצעירים יותר יעבדו - 6 שעות ביום. בהתאם לפירוט של התכנית, יום העבודה צריך להסתיים בשעה 14.00. בשעה 17.00 ישנה ארוחה שלישית. משעה 17.00 עד 19.00 תהיינה שעתיים מוקדשות לסירוגין פעם ללימודים ופעם לאימונים. עברתי על תכנית הלימודים החדשה של בתי הספר התיכוניים וראיתי, כי מספר בתי ספר הכניסו את לימוד הטקצוע - ידיעת הארץ. כאשר עשיתי חשבון זה, יוצא, כי 56 שעות תהיינה מוקדשות ללימודים ו-56 שעות - לאימונים. תוך 56 שעות אלה ילפני הנערים ידיעת הארץ. בשעה 19.00 - ארוחת ערב. משעה 20.00 עד 22.00, שעתיים אלה צריכות להיות קודש לשני דברים: לחיי דמוקרטיה פעילה, כלומר שהנערים יבחרו את המוסדות הנבחרים ואת הנציגים לתפקידים המתאימים. במשך שעתיים אלה יושבות הוועדות השונות ודנות על חיי הקהילה. החלק האחר יהיה עסוק בחיי תרבות ואמנות וכל יתר הפעילות התרבותית. נותרו 17 יום הכוללים 6 שבועות שיהיו מוקדשים לאימונים, מנוחה, וספורט. 11 יום הנותרים מוקדשים לטיולים ולהכרת אותו חלק של הארץ בו נמצאת הקהילה. כוונתי, שתקומנה 3 - 4 קהיליות, נניח, אחת בגליל העליון, אחת על הכרמל, אחת על שפת-הים, אחת באיזור הפרוזדור או באיזור טברל אשקלון. יוצא איפוא, כי 56 שעות של שיעורים בידיעת הארץ, במקומות שמרוכזים הנערים מכל הארץ - אפשר לקבל את הנערים הטובים ביותר בשטח זה. בקהילה הנמצאת בגליל העליון ילמדו הנערים. את הגליל העליון תוך כדי הכרת העתיקות, צמחייה הטבע, הכרת הסטורית של הגליל העליון, כלומר המטיילים יכירו את הסביבה. כן יהיו 22 ימי טיולים. יוצא איפוא, במסך הנוער את תקופת הלימודים אנו מקבלים אזרח המכיר. ויציאת המולדת, את שביליה ונופה - אינני יודע אם יהיה אזרח הדומה לו באיזה שהיא מדינה אחרת. כל שנה מבלה הנוער באיזור אחר, פעמיים בשנה במקום אחר, נניח, על הכרמל, ובשנה השניה - במקום אחר בצורה זו הוא עובר את כל הארץ ומכיר אותה היטב. נדמה לי, כי יז לא נצטרך לדבר אתו על אהבת המולדת, הוא לא יבין כיצד אפשר שלא לאהב את המולדת.

אם אני מחפש שיטה אחרת - הרי היא צריכה לפתור את כל הבעיות האלה. לי ברור דבר אחד מתוך הניסיון, כי התכניות היפות ביותר ביותר מבוססות על הדבר הבאגלי ביותר ששמו - כסף אשר הוא יפתור את הבעיות. לכן, נסיתי לבדוק את השאלה התקציבית של קהיליות האלה. אני יוצא מתוך הנחה שבין אם יעבדו 25,000 נערים ונערות לומדים את הקהיליות - הרי כל נער יתן 56 ימי עבודה במשך השנה. 56 ימי עבודה של 7 שעות כל יום - זה שקול כנגד 50 ימי עבודה של 8 שעות ביום. השכר המשתלם כיום, השכר הנמוך ביותר לפועל הפשוט, כולל ביסוק, הוא למעלה מ-3 ל"י ליום עבודה. ההספק של העובדים הפשוטים, שהם לרוב העולים החדשים - אני מכיר אותם, כי אני גם קצין יעור בסחובי ואני פעמיים פועלים כאלה, הרי אני יודע מה הם מספקים ביום. בשנה שעברה

א/טובה ע. עצמון:

נסינו להוציא את תלמידי בתי הספר העממיים לעבודה ביעור. יצאו כמה בתי ספר כ-3,000 - 4,000 נערים ונערות - היתה זו חוויה גדולה. תלמידי אלה יוצאים עם המחנכים שלהם, את הנסיון עשינו ביעור שלנו - באולדה. הם עובדים 4 שעות וטבקים בטביבה. במדה שיש לנו כלי רכב - אנו מביאים אותם עד שער הגיא. לאחר מכן שולחים לנו העסקים שהחייבורים של ילדי כיתות ה', ו', ז', ח' של בתי הספר העממיים. לדמבוננו הרב, נערים אלה, ובעיקר ילדי כיתות ז', ו-ח' מוציאים עבודה כמעט כמו עולה חדש. אני מספר לכם דברים אלה, כדי שתדעו כמה מספיקים תלמידי בתי-הספר התיכוניים. אולם אני מחשב את יום עבודתם של תלמידי בתי-הספר התיכוניים ל-2,500 ל"י ליום ולא 3,250 ל"י. 25,000 נערים נותנים 1,250,000 ימי עבודה בטובה. אבל לא כל ימי העבודה האלה ילכו ליצור, כי ישנם שירותים טובים. בקיבוץ נחשבים השירותים ל-35% - 30%, אך שירותים אלה כוללים סיפול במתי הניזוקות - דבר זה ברור שלא יהיה בקהיליית הנוער, וכן לא יהיה שם גן ילדים. על-כן אני מעריך את השירותים בקהיליית הנוער ב-30%, כי שם יצטרכו לטייד יותר ולספור על הנסיון, ולקטט.

לא אציין כאן כיצד ישתתף הנוער במיזוג הגלויות. אני עמדתי כבר על מבצע ההתערות בו מביאים את הנוער לחדש ימים לבטיסי הגדנ"ע, התקציב מאפשר לנו, בהתאם לתכנית להעביר במסך השנה כ-3,500 - 3,200 נערים עולים. את הלימוד מקבלים הנוער במסיסים אלה מסורים עתודיים. ציינתי כבר, כי יהיו בקהיליות הנוער שירותים נוספים בשיעור של 10%. 10% מימי עבודה אלה של 25,000 נערים ונערות הם 2,500 נערים. לו הייתי פוסר אותם מעבודה מסוי עונות - כוונתי להפעיל חלק מהם בקורסים, כפי שאינם אמורים, חלק מהם כאלה שעברו קורסים בשנה הקודמת - עתם להפעילם בקורסים אחרים, קורסים מיוחדים לנוער עולה. הכוונה היא שכ-1,000 נערים ונערות, תלמידי הכיתות העליונות של המסינרים ושל הגימנסיות יימצאו בקהיליית הנוער כחודש וחצי ויעבדו בקרב הנוער העולה. הם ימסו כ-מ.כ. בתוך קהיליות הנוער. יוצא איפוא, כי כיום אנו קולטים את הנוער רק לחודש אחד בלבד, ובהתאם לתכנית זו נוכל לקלוט את הנוער העולה לחודש וחצי. אם נקבל החלטה שחודש וחצי-תקופת המצאות הנוער במסיסים, נוכל להקיף 15,000 נערים ונערות מבני הנוער העולה. בצורה כזו הם ימצאו בסביבת נוער ישראלי ויפגשו עמו. הם יראו מיצד הנוער הישראלי עובד. במבצע ההתערות נסינו לתת להם כמה שעות של עבודה וטיד במקלנו בטירוב, מסוט שהם אמרו שהבאנו אותם לכאן על מנת שיעבדו בסבילנו. בדעתי יש לתת להם 15 ימי עבודה, כדי שיראו ויגישו שאנו רואים בעבודה ערך חיובי, כלומר אנו מגבילים את ימי החינוך אולם נותנים לו פי כמה וכמה על ידי כך שיהיו לנו מדריכים שיתאימו לתפקידים אלה שבחינת הסכלתם ונסיגתם בנוער. בצורה זו נפגיש את הנוער העולה עם הנוער הישראלי על מנת לעצב ולטנוע את הסכנה של הנוצרות שני עמים כפי שהם בוצחים כיום.

מה יעשו הנוער בנערות העבודה? שוחחתי עם

טר ישראל כהן, מי שהיה המפקח הראשי על החינוך החקלאי במסגרת החינוך והתרבות. הוא היה בלהב מתכנית זו. כדוגמה הבאתי לפניו קהיליית בגליל העליון, והוא מציע לגדל שם ירקות במסך 5 חדרים בשנה וכן טבק, חציר לרפת, יהיה שם לול תרנגולות, יונים, צאן עם תענית צמר, פשתלות עצי-פרי. כן הוא מציע שאנו נקבל כ-200 - 300 דונם מדטה ממדמת החולה על מנת לעשות דברים אלה. כן נקים שם סטגריה ונפאיה שיעמדו לרשות הקהיליית ושמ יעבדו הנוער הלומדים בבתי הספר המקצועיים. 25,000 נוער לומד מסך יבלה 3 חדרים בטובה בקהיליות אלה - הרי כיום עולה לנו ילד 6 - 8 ל"י לחדש, ועם ההתיקרות - אולי 10 ל"י לחודש. יוצא איפוא, כי כלכלת הנוער תעלה לנו בערך 975,000 ל"י. יש להניח שהחזונה תהיה טובה יותר, על כל פנים לא נצטרך לקנות מצרכים, כי יהיו לנו כאלה שסלנו. אמזון יכול להיות שם מזין יותר מאשר בבית. אני מניח שיש שם צורך בטבל. אנשים מ-450 - 500 איש. יש צורך ב-150 מזרחים - כוונתי כגון לשטח ההבולה וההדרכה הפדגוגית; ועוד 350 איש שלקוחים מתקציב הצבא שיהיו 'עוזרים למדריכים. הנוער, בוגרי בתי הספר החקלאיים המתגייעים לצבא ימסו במדריכים. אליכם לזכור, כי קיים הפרט גדול בין החזקת מזרח לבין החזקת חייל. מזרח עולה 1,600 ל"י לשנה וחייל - מ-500 -

א/מסנה ע. עצמון:

600 ל"י לשנה. כלומר לפרטובל יש להקציב סך של 450,000 ל"י. אמורטיזציה בערכה גסה, יהיה צורך להקציב לכך סך של 250,000 ל"י לשנה. בגדי עבודה לנערים בסך של 200,000 ל"י. בצורה זו אנו מגיעים לסך כולל של 1,875,000 ל"י. מבחינת ההכנסות בניתי את התקציב בצורה כזו שלקחת בחשבון 60% של דמי עבודה. פירוט הדבר 750,000 ימי עבודה. לקחתי בחשבון יום עבודה קטן יותר. יוצא איפוא, כי דמי העבודה בלבד יתנו סך של 1,875,000 ל"י. כן יש להביא בחשבון עוד חצאי ימי עבודה בסך של 275,000 ל"י של הנערים העולים. לדעתי, כל נער היוצא ל-3 חדשים לקהילתי צריך להביא עמו כ-15 ל"י. השתתפות התקציב. אני מעריך שכיום נער בבית עולה מ-45 - 50 ל"י לכלכלה בלבד במסך 3 חדשים, נדמה לי כי לא יאפשר מעטסה כבודה על קבית, ובעיקר אם נראה כמה צריך לעלות ילד הנשלח לקייטנה. בטן הכל ההכנסה תהיה 2,475,000 ל"י. לא הבאתי כאן בחשבון את התוצרת. אוכל לחלק לחברי הוועדה את התזכיר הזה המכיל את כל התכנית.

הבעיה היא כיצד לראות את יציאת בתי הספר למקומות אלה? בפגשתי עם משרד מנהלי בתי ספר לשיחה כדי לטמוע כיצד הם מגיבים על התכנית. אמנם בחרתי לסוחח עם אותם מנהלי בתי ספר שיש להם דעות מחקריות. לכן שמעתי עד כה רק דעות חיוביות על הכנית זו. תחילה היה בדעתי לארגן קהילתי. לכל ביתה וכיתה. כלומר, קהילתי לחטיסיות, קהילתי. לסטיות וקהילתי לטבעיות. בשיחה שהיתה לי עם מר לוי, ראש מחלקת החינוך של עיריית בתביה, הוא הציע להוציא בתי ספר שלמים. בצורה זו הופכים את בית הספר לחברה - דבר שאינו ניתן לעשות כיום. הטוטרות שנבחרו בקהילתיים מטשמים לפעול גם בקרב כחלי בית הספר. נוסף לכך, מבחינה מטשמת של בשחון עבודה - נוח יותר להסיל עבודות קטות יותר על הסובגריים, וקלות יותר על - הצעירים. אם אנו מוציאים בית ספר שלם לקהילתי - יכולים גם הסורים לצאת עמם נוסף לפרטובל הקבוע שיהיה שם.

אטר לבעיה החינוכית - כיצד הדבר ייעשה, ואם יהיה צורך לשנות משהו בתכנית הלימודים מזה הקיימת כיום, ובעיקר אם בדעתנו להוציא את העצרים לתקופה של חודש וחצי פעמיים בשנה, על חשבון מה זה ייעשה? טחון ידיעת המצב נסיתי לפתור את הבעיה שלא תיפגע בתכנית הלימודים. החופש, כפי שהוא מאורגן כיום מכיל 124 ימי חופש ושמיים שמהם - חגים - 50 יום, וחופש גדול - 74 יום. נוסף לכך, ישנם סיוולים וירידה לערכה ולמבצעים החקלאיים של הגדנ"ע, הסייעורים הטובים של הגדנ"ע הניתנים בחון כחלי בית-הספר. לכן אסרת הצעת, כי אנו בארגן בצורה אחרת את תקופת החופש והלימודים בבתי-הספר. הלימודים יהיו בשני סמסטרים שונים. כל סמסטר כולל 4 חודשי לימוד ו-2 חודשי חופש, כלומר הנערים לומדים 4 חודשים ויוצאים ל-2 חודשי חופש, ושוב לומדים 4 חודשים - ויוצאים ל-2 חודשי חופש. זהו אינן הנערים מפסידים דבר בלימודים. להיפך, נוספות להם עוד 50 שעות לימודים בקהילתי, כלומר ישנה תוספת של 20 ימי לימוד בשנה על תכנית הלימודים הדגילה. נוסף לכך מקבלים הסורים תוספת של 20 ימי חופש בשנה. כיצד נראה הדבר שגם תוספת ללימודים וגם תוספת חופש למורים? כיום, כאשר בתי-הספר יוצאים לטיול - אמורה איבנו מקבל חופש, ובמקום לעבוד באותו יום 6 שעות. הוא עובד רק 3 שעות - אבל איבנו מקבל יום חופש; או כאשר כיתה יוצאת לאימוני גדנ"ע מדוכזים - אין הטורה מקבל חופש משום שהוא מלמד כיתות אחרות. הלימוד שאותו הצעתי - חוסך כוחות הוראה מדגוביים המאפשרים למדינה לבצל אותם. כיון שיסגירו את בית הספר כפי שסוגרים קייטנות. פירוט הדבר, שכ-350 מורים של בתי הספר התיכוניים יהיו בחופש במסך כל חודשי השנה. בצורה זו יכול משרד החינוך והתרבות לארגן קורסים מקוצרים שימסכו חרטיים. קורסים אלה יינתנו לפקידים, מנהלים עבודה, רואי חשבונות ואחרים שאי אפשר יהיה להם בצורה אחרת השכלה תיכונית, אלא רק בשיעורי ערב.

אם אנו נקיים את קהילתי הנוער, אנו נרכז את הנוער ל-3 או 4 מקומות ויימצאו שם פדגוגים מעולים שיפקחו ויבצעו את העבודה החינוכית. כיום כוח הגדט מפורז ומפוצל והפיקוח עליו איבנו טספיק, והטפקח אינו יכול לפקח בנופן יעיל. בצורה זו אנו מסתפיט את הנוער במלחמת היצור לא כדבר בעל ערך, אלא מבחינה חינוכית. הנוער

א/מטבה ע. עצמן:

יעבור בחקלאות - דבר זה ישפיע עליו יותר מטיולים. כן יביא הדבר למיזוג גלוי, כי הנוער הגלוי ימצא יחד עם הנוער הישראלי. הפיקוח הרפואי - מטודר על ידי הקהילה. הטיפול הרפואי מטודר על ידי הטכנות. כאשר תוקטנה קהילות אלה תינתן אפשרות להביא נוער מהגולה. לדעת, דבר זה יביא לחינוך ציוני חדש.

תכנית זו הבאתי בפני הרטטכל והוא העביר אותה לראש הממשלה. חברי הוועדה שאלו שאלות, ואוכל להשיב אליהן.

הינר ע. פרטיץ:

מנהלי בתי ספר היושבים עמנו כאן, היינו רוצים לשכנע מהם כיצד הם פתייחטים לפעולה זו ולערכה החלוצי. מה מטפעת הפעולה על נפש הילד ועל הלימודים בבית הספר, השפעתה על התפתחותו הגופנית והרוחנית. נוסף לכך, כיצד מתנהלת העבודה מבחינה חברתית, האם היא מתנהלת במגמה מסוימת, פרט לאותה מגמה הסכונת את כולט - הפרחת השמטה, אהבת הטולדת, התעוררתת הילדים לפעולות חלוציות וכו', אם אין השפעות מפלגתיות על הילדים, אם אין מנצלים את הילדים מבחינות אחרות. אלה הן שאלות קצרות שאני מרשה לעצמי לשאול.

א. ריטלט:

לפנינו שתי שאלות: א. הגדנ"ע כפי שהוא קיים כיום. ב. התכנית החדשה. אני מניח, כי שאלות חברת הכנסת פרטיץ, סכונת למצב שהוא היה עד כה, אם היו ליקויים, אם ישנן הצעות לתיקונים, כלומר כל הקטור בפרטה הקיימת כיום.

ב. פרינה:

אינני יודע אם אוכל להשיב על כל השאלות שהוצגו כאן, אשתדל לעשות זאת. פעולות הגדנ"ע מדברות בעדן. אם מעיר דברי בקורת - הרי הסיבה לכך, מטום שאני רואה את הדברים האלה בזוית אחרת. ואמר אתם לא על סנת להפסיק פעולות מסוימות, אלא על סנת לשפר. אינני טובן להסכים לכך שהגדנ"ע נכטל בבתי הספר התיכוניים. ברור, כי כאן ששנן פרובלמות רבות יותר טאשר בגדנ"ע המכוון לנוער העובד. זו סיבה נוספת שאני רואה את הדברים אולי באור אחר. נדמה לי, כי הסיבה העיקרית אולי, מטום שהמנהלים והמורים טובלים בחזית האש מטם. אנו נפגשים עם ההורים והילדים ושומעים את תגובותיהם.

בעצם, לא בוצר הגדנ"ע על ידי פקודת מטכל, כפי שהוזכר הדבר בפעם הקודמת, אלא הוא קיבל צביון אחרון בפקודה זו. החינוך לבטחון, חינוך הנוער למטרה זו היה קיים עוד לפני בן-על-ידי החנ"ס אולי (סיבת) אחרות. אולם כדי שאמדתי תהיה נכונה, הרי הגדנ"ע וחיינוכו הבטחוני, החינוך לבטחון הוא חלק בלתי נפרד/לאזרחות טובה. כל העוסק בחינוך לאזרחות - חייב לספל בחינוך לבטחון, כי זהו חלק בלתי נפרד ממנו. אם אנו שואלים את עצמנו מה הם התנאים, מה הם ההנחות הטובות ביותר לחינוך טוב לבטחון, היתיי אומר שיטנט כמה דברים והם: השכלה, הכרה ורצון. לא בכדי טקללים תטבחות על תלמידי הקורסים והחוגים המתנדבים לחיל שריון ולחוגי חובשות וכו'. עליכם לראות, כי כאן ישנה התנדבות, ישנו רצון. וישנה הכרה, אבל ישנה גם השכלה. לדעת, אחת התנאים החשובים ביותר לחינוך בטחוני - היא האשכללה. אני מתאר שהשכלה לכטעמטה לא, חספק ולא חספיק. אבל היא אחד התנאים החשובים. טכאן אני טגיע למטקבה, כי החינוך לבטחון איננו יכול לבוא בטקום הלימוד, הוא יכול להטלים, לעודד, להפרות. אבל איננו צריך לבוא בטקום הלימוד. אם הנחת זט נכונה, הרי אני חוטב טכוננה המטקבה האטמדת, כי הגדנ"ע או שיעורי הגדנ"ע יחייבים להיות טטולבים בטערכת הטעות של בית הספר. חינוך - יש לו הצלחה רק אם הוא מתמיד ורציף ללא הפסק. הילד צריך לחיות באטטוספרה טחנפת. טכחינה זו אטתפק ואומר, כי חטרונה כל התכנית שאותה הצייע אלוף מטנה עצמן האומרת, כי הילדים ימצאו חודט וחצי בקהיליה ויחודרו לליטודים - הרי אינני יודע אם חינוך למקוטעין הוא טוב. אני מניח, כי כל הדברים שייטטו בקהילית הנוער יהיו טטכיעסי רצון - הרי החטרון של תכנית זו הוא בכך, שהיא איננה רציפה והחינוך איננו מתמיד. קהילית הנוער איננה יכולה לבוא בטקום בית הספר, היא יכולה לבוא לצד בית הספר אבל לא בטקום

כ. פרידה:

בית הספר. לדעתי, גם אם תקומנה קהילות הנוער יהיה בית הספר חייב להתמיד בחינוך גדנ"עי ובחינוך לבטחון באשר זהו החינוך לאזרחות, אולם אסור לו לבוא במקום הלימודים.

נדמה לי, כי בעשתה טעות שלא ידעו לצל בתכנית הראשונה את הנוסח, אולם אינני מסכים למספרים שנוסעו כאן. יש לנו 190 ימי לימוד ברוסו, ללא שבתות. נוסף לכך ישנם עוד ימי חופש אם אנו רוצים להנך, עלינו לדעת לנצל את 100 ימי החופש האלה לא במזחה צורה כפי שנעשה. הדבר עד כה, אם הילדים יוצאים ל-10 ימי מפע הרץ זה על חשבון הלימוד, פירוש הדבר הפסד של 0,5% במערכת הכללית של בית-הספר.

נדמה לי, כי יש לבדוק, אם אין הגדנ"ע כפי שהוא כיום מעמסה יתרה על התלמידים. אני שומע מחלק גדול מן ההורים בתוקף תפקידי כמנהל בית ספר גדול או בתוקף תפקידי כחבר ועדת הגדנ"ע, אני שומע כי ישנה מעמסה גדולה על הילדים. אינני רוצה לומר שהדברים הם נכונים או בלתי נכונים, אך חייבים להיות ועדת רופאים, ולא להתפק רק ברופא הצבאי. ישנו ארגון של/בת"ה הספר העממיים והתיכוניים המעוררים בכל הבעיות האלה, והחייבים לטפל בכך ולהאזין מהי המעמסה על התלמידים. בדקתי את פקודות המפע והן ראויות לשבח אבל יש גם לבדוק אותן אם הן אינן קשות ביותר. כוונתי לנוער עירוני שלא הורגל לעבודה כה מאומצת. ייתכן ויש לחשוב על הדרגות מסויימת. אולם אם אומרים, כי הגדנ"ע בבתי הספר התיכוניים נכשל - אני מסתייג מכך.

ברצוני להצביע על עובדה נוספת. המדריך הטופ"ע בבית הספר התיכון צריך לדעת שהוא טופ"ע בפני אלמנטים בעלי התפתחות מסויימת ולא ספסיק להסביר את הפונקציות המכניות של טבנה הרובה. שמעתי על כמה מקרים שהתפתחותם של התלמידים גדולה מהתפתחותו של המדריך. המדריך נקיא בצד המכני והתלמידים - בצד הפיזיקלי של הדבר, והם מפעילים את שכלם במקרה זה - מכאן נובעות החקלות, וכעיקר אם ההסבר אינו מתקבל על דעתם, מסילא ערכו של המדריך יורד. לדעתי, ולצדרי לא ידעו לרתום במשימה זו של הגדנ"ע את מורי החינוך הגופני, את מורי ההתעמלות, נטיית לתהות על בעיה זו. במסיים האחרונים. דברתי עם אחד האנשים המספלים בכך וההסבר שניתן לי היה זה, כי אין מאדם מניעה להרתם למשימה זו. אולם הם מתנגדים להימצא תחת פיקוד צבאי - זו אמת הנקודות שבדצוני לעטור עליה. הגדנ"ע - היא משימה חינוכית, ובתור כזו, היא חייבת להיות בטמכותו של משרד החינוך והתרבות. אם תבדקו את התכנית שהושמעו כאן בפעם הקודמת בכיתה בית ספר התיכון וכל התכנית שהושמעו היום בקשר לקהילות הנוער - הרי זו פעולה חינוכית טהורה, וכפעולה חינוכית טהורה - היא חייבת להיות בטמכותו של משרד החינוך והתרבות, אני יכול להוציא מרשימה זו אולי רק את ענין הקליעה למטרה, אם כי אינני יודע אם קליעה למטרה איננו יכול להיות בטמכותו של משרד החינוך והתרבות. מטוט שיש לנו מועדונים מיוחדים לקליעה למטרה הנמצאים בטמכותו של משרד החינוך והתרבות ולא ברשותו של משרד הבטחון. לפי מיטב הכרתי, אשם בכך משרד החינוך והתרבות עצמו. בתכנית הלימודים הטרומ-צבאיים שהוגשה לנו בטנה שעברה ישנם רמזים פ"הא האחראי לפעולות הגדנ"ע האלה. אולם ישנם כמה דברים שאינם ברורים. כאן כתוב: ההכשרה הזו תהיה במטרת שאר המקצועות של בית הספר ותחייב את בית הספר ותלמידיו באמצעות הדרכים המקובלות בתוכו. בטכתב שנתקבל מד"ר בן-יהודה באמר, כי משרד החינוך והתרבות ומשרד הבטחון החליטו להעביל את מצוע הפעולות לבתי הספר עצמם ועל אחריותם. לצדרי, דבר זה לא נתקיים. בחוזר אחר של ד"ר בן-יהודה באמר במפורש שיהיו מקצועות צבאיים שיהיו שייכים למשרד הבטחון. אבל כל השאר, כל הצד הארגוני יהיה מסור לידי הפיקוח על החינוך הגופני. גם דבר זה לא נעשה. לדעתי, בכך היא אחת החקלות למה שהתהווה כיום בבית הספר. אני חייב להקדים ולומר ואינני רוצה לומר חלילה וחס שלא לזכותם של האנשים המספלים בכך. לדעתי, אנו עומדים בפני בעיה כללית. אני אציגים זאת אולי על ידי כך שאני אביא את הדברים עו אבטורד. יש לנו בגמנסיה הרצליה מגמה חקלאית. האם מגמה זו נמצאת בטמכותו של משרד החקלאות. או אם תהיה לנו מגמה המחנכת להיגיינה - האם היא תימצא בטמכותו של משרד הבריאות. לדעתי, גם החינוך לבטחון חייב להיות בידי משרד החינוך, ומשרד החינוך והתרבות חייב למצוא את הדרך על מנת לטפל בבעיה זו ולרתום את

כ. פרידה:

כל כוונת ההודאה והחינוך הנמצאים בבתי הספר התיכוניים והטכונים
 לספל כבעיה זו. הנעיה שאני מעורר אותה עתה יש לה צד אחר הטובה.
 טן הנוער העובד **נבחרה**. הנוער העובד העולה בא לגדנ"ע כשהוא רוצה.
 אולם אנו, מנהלי בתי הספר והמורים מחייבים את התלמידים לבוא לשיעורי
 הגדנ"ע, כי עד כה ראינו בכך חלק בלתי נפרד ממערכת השעות; כשם שישנו
 שיעור בתנ"ך ישנו גם שיעור בגדנ"ע; וכשם ששיעור בתנ"ך יכול **להיות כל-**
 טוב כן הדבר לגבי שיעורי גדנ"ע. אולם אנו מחייבים את התלמידים ללכת
 למסעות. כלפי המורים אנו האחראים לילדים אם נרצה או לא נרצה בכך. אולם
 אנו רוצים להיות אחראים, ואם יש לנו אחריות כלפי ההורים - הרי לאחריות
 זו צריך להיות כסוי מדי שתייה לנו אפשרות לבצע את השרביט. מדריכי
 הגדנ"ע הנמצאים ב**טיקודו** של מפקד הגדנ"ע אינם מוסרים לנו דבר על הפעולות
 הנעשות. הן הגדנ"ע הם מורים כמו שאר המורים. הם היו יכולים
 להיות טובים יותר. אולם חברי הוועד הפדגוגי הם חייבים להשטיע את
 דעתם בשאלות חינוך בכלל, ובפרט - בחינוך הגדנ"ע - **כל הצעות חייבות להיטעם**.
 אולם הדינים והחשבונות על הנעשה בפעולות הגדנ"ע עוברים **יש** למפקדת
 הגדנ"ע מבלי שמהל בית הספר יודע את אשר נעשה, ומבלי שמשרד החינוך
 והתרבות יראה דין וחשבון זה. בראשית הדברים, בהתאם להוראות, היו
 הדברים צריכים להיעשות אחרת, בהתאם לאותה הכניח ליטורים טרום-צבאית
 שנמסרה לנו בחנוכה בטובה שעברה. שט נאמר, כי מפקדת הגדנ"ע בצבא ההגנה
 לישראל התכונן, תסייע ותפקח על הצד המקצועי של הגדנ"ע. אולם כיום
 היא גם המבצעת. אחת התקלות החמורות בבית הספר התיכון היא שאיננו יכולים
 ליתום לעבודת הגדנ"ע אנשים בעלי השכלה גבוהה. אנו חייבים להביא אנשים
 כאלה שירצו לעבוד בבית הספר בתנאים צבאיים - זוהי אולי פרוזה לגבי
 הבעיה הזו, לגבי הדברים שנשמעו לפני כן, אבל לצער, לפי מיטב
 ידיעותי, זו אחת הבעיות המכבידות על פעולת הגדנ"ע בבית הספר.

כך

לדעתי, הגדנ"ע חייב. **לשאור** במסגרת בית הספר.
 אנו חייבים להמטיך בפעולה זו, אנו נמטיך בשיעורי הסברה גם בבעיות הבטחון - אנו
 כפי שזה נמסר לכם, אנו חייבים בשיעורי הסברה גם בבעיות הבטחון - אנו
 חייבים לעשות זאת, טוב או רע - יש לחקן את הדברים. סכל מקום עלינו
 לקבל את המסימה של החינוך הגדנ"ע בטלוא היקפו, גם ביטי, החופש. כל
 חניך, כל תלמיד בבית ספר תיכון, ואני מקוה כי ברבות הימים כל הילדים
 בגיל 14 - 18 יהיו חייבים לבקר בקורסים. הקיימים החיליים. טורי ההתעטלות
 אינם רוצים להרתם למסימה זו בפיקוד צבאי. **ענא** אם ישדירו **דבר** זה
 יוכלו כל התלמידי בתי הספר התיכוניים לקורסים/אלה ויקבלו את ההדרכה
 המקצועית.

אם פותר לי לפנות לוועדה הזו, אני חושב
 שהגיע הזמן שתכניח הגדנ"ע תקבל גושפנקה חוקית. אם ניתן הדבר, היה
 רצוי שדווקא ועדה זו תיקח את היזמה בידה ותביא הצעת חוק על הגדנ"ע אשר
 תוכנה יהיה מפורש ומפורט וידבר על חובות בית הספר לגבי החניכים, חובות
 החניכים לגבי הגדנ"ע. אנו שומעים מדי פעם מהורים בעלי סאר רוח האוסרים,
 כי אינם רוצים שילדיהם יצאו למסעות, לכשיגיעו לגיל 18 ילכו לצבא,
 ועתה הם אינם רוצים בכך, איננו יכולים לחייב אותם. כאשר התלמיד
 גמנסיה הרצליה יוצאים למסע ליוסיים **ש** לקבל הסכמה ברורה של ועד ההורים.
 ייתכן שההורים יסרבו להרשות לתלמידים לצאת לטיולים. אולם אם יהיה
 חוק, יהיה לנו קל יותר לבצע את הדברים.

אולם החשבוב ביותר הוא ללרר ברור מפורט
 מי הוא אחראי לגדנ"ע, כי בית הספר אחראי אבנר הילדים כלפי ההורים -
 דבר זה הוא בלתי אמצעי, באופן אמצעי - משרד החינוך והתרבות הוא אחראי
 כלפי ההורים על ידי בית הספר. למעשה, אין להם. כטוי לאחריות זו, לדעתי,
 חשוב שהדברים יהיו ברורים. האמת היא שהגדנ"ע טרם רכש את לבבות התלמידים.
קיימות תנועות נוער וקיים קונפליקט בין תנועות הנוער לבין הגדנ"ע. למשל, אנו
 חיינו מעוניינים שהתלמידים יתנדבו בחודשי הקיץ וייצאו לבאר-אורה. אולם
 התנדבו רק 30 תלמידים מבין תלמידי הגימנסיה, אולם ידוע לכם ישנם צופי
 הגימנסיה, זהו גוף אוטונומי המצורף להסתדרות הצופים בהסברתם הצליחו.
 להוציא את התלמידים למחנות שלהם והתלמידים יצאו לחצרים, למעבן ועוד.

כ. פרידה:

איננו יכולים להגיד לתלמיד שלא יצא עם הנועה הנוער ויצא עם הגדנ"ע. ישנם גם קונפליקטים בקשר לפעולות אחרות בשעות הערב בין הנועה הנוער לבין הגדנ"ע. אינני רוצה לבוא בכל קונפליקט עם הנועה הנוער, יש לא יד חופשית בבית הספר. אני אוסרת בא בטבע עם המדריכים, אך הם אינם כפופים לנו. לכן חייבת להיות הבהרה ברורה במקרה של פעולה כפולה. נעשו נסיונות בקשר לכך, אך הדברים אינם ברורים ואינם ספייגים.

ברצוני להכניס את דברי. החילה פעולות הגדנ"ע נעשות ב עות הצהריים, או בשעות לפני תחילת הלימודים. לפי מיטב הכרחנו היתה פעולה זו בלתי יעילה ולא טובה. החינוך לבסחון הוא חלק אינטגרלי. בחינוך לאזרחות טובה, בטובן הטוב של המלה, הרי אנו זקוקים לגדנ"ע, ולא רק הגדנ"ע זקוק לנו. מדריך בגדנ"ע חייב להיות בעל השכלה גבוהה, מזה שהיתה עד כה. קיים חוסר מבהיל בכוח אדם. חבל שאי אפשר לרתום את כורי ההתעמלות. ובחנאי שיעבדו תחת הפיקוח של המחלקה לתרבות הגוף. אני חושב, כי הטורה איננו זקוק להגנתי, הוא אולי טוב יותר מאשר שכבות רבות אחרות בציבור - אסתפק באערה זו. כורי ההתעמלות הם כוח עצום ואפשר לנצלם לצורך זה. סדר החינוך והתרבות צריך לפתוח מחלקה, או סדור לפיקוח על החינוך הגדנ"ע ליד הפיקוח על החינוך הגופני. סדור זה יפקח על החינוך הגדנ"ע והטורים יידעו במי הם תלויים, כי ישנן גם שאלות פרופסיונליות בענין זה. רובם הגדול של מורים אלה הם בעלי השכלה גבוהה, כי במי הספר התיכוניים משתללים שלא לקבל מורים שהסללתם פחותה מהשכלה בית ספר תיכוני. אמנם טעויות לנו מה ושם מורים בעלי השכלה עממית ולעתים בעלי כושר הוראה טוב. אולם תוך התייעצות עם הפיקוח אנו מפנים אותם לבתי הספר העממיים. כן יש לבדוק עם המעטפה על התלמידים איננה גדולה. כידוע לי, מקדישים לגדנ"ע, לא 4 שעות אלא 3 שעות, כלומר בסך הכל מקדישים לענין זה 5 שעות ולא 6. ברור, כי טפאת התפתחותם של תלמידי בתי הספר התיכוניים, המדריך גומר את הקורס במספר שעות מצומצם יותר, ואחר כך אין לו מה לעשות. לפסל, בטופוגרפיה - לפי מיטב ידיעותי נתנו למקצוע זה את אחד המורים הטובים ביותר, ו"ר שסנר, והיתה הרעות על כך, כי הוא סלמד את התימוריה. אולם ברור, כי קל יותר ללמוד את הצד המעשי מאשר את התיאוריה. לדעתי, שילוב הגדנ"ע בבית הספר צריך להיות יעיל יותר מאשר דבר זה נעשה עד כה.

אני הכנתי כמין את דעתי הפרטית. נוסף לכך אני מייצג את דעת איגוד בתי הספר התיכוניים, במדה שנעשה בירור - אני מוטרף את כל האינפורמציה. נשמעו כמה דעות טובות באיגוד זה. היו מנהלים שאמרו, כי כל זמן שהחינוך הגדנ"ע לא יימצא בפיקוח משרד החינוך והתרבות, הם אינם רוצים להיות אחראים לפעולות הגדנ"ע - לדעתי זוהי טעות. אנו חייבים להיות אחראים לכך, כי אם נפער את חוצנו טמפיק חינוכי אחד - אנו נהיה ריקים ונעמוד עירומים.

מר גליסלר: הנוני מנהל בית הספר התיכון בגבעתיים השייך לזרם העובדים, חגור ועדת הגדנ"ע וחבר איגוד בתי הספר התיכוניים. ברצוני להוסיף רק טיילים אחדות על דברי מר פרידה.

אשר לכסלון הגדנ"ע בבתי הספר התיכוניים - אינני מסכים לכך שהגדנ"ע נכשל בבתי הספר התיכוניים, הוא נכשל באותם המקומות שמדריכים לא היו מתאימים. באותם בתי הספר שטם מורי ההתעמלות עוסקים בפעולה זו כמו בבית ספרי, הרי הגדנ"ע מתנהל בדיוק כמו יתר המקצועות. אני יכול לציין כי אותו אדם המספיל בכך בבית ספרי, השכלתו מספקת, ובעיקר בתנאים שלנו, אפשר לראות תוצאות טובות. הפעולה נמשכת כמו בכל מקצועות ההוראה האחרים.

מר גייטלר:

אשר לבעיית ריכוז הנוער או לא - ידוע לי, שישוב מנהלים רבים המתייבים ריכוז, כלומר להוציא את שעורי הגדנ"ע ממערכת השעות ולהביא את התלמידים לבתי הגדנ"ע לעתים מזומנות. אני לכשעצמי עוקף אחרי הפעולות הגדנ"ע - הייתי אומר, שלא רצוי לעשות כך, כי בצורה כזאת אנו נפסיד ימי לימוד. כיום לעת הגדנ"ע כלולה במערכת השעות, התלמידים מקדישים לעה אחת בלימודיהם או ספורים בטעה אחת, אולם בצורה זו בית-ספר אינו מפסיד ימי לימוד. ישנה כאן רציפות יום-יומית אשר עליה דיבר מר פרידה. אולי הוא לא הדגיש די הצורך את הקונפליקט בין הגדנ"ע והשעות הנוער. אני נתקל בבעיה זו יום יום. כידוע לחברי הוועדה מספר תנועות הנוער אינו קטן באתי הספר התיכוניים. כן קיימת התחרות בין תנועות הנוער. תנועות הנוער רואות בגדנ"ע, בצדק או שלא בצדק, תנועת נוער נוספת הבאה להתחרות בהן. לסעודת יוצאים תלמידים מועטים למרות יחסם החיובי לגדנ"ע והשכלתם המתאימה, אך הם לא היו יכולים לצאת לפעולות הגדנ"ע, כי מדיניות תנועות הנוער לא נתנו להם אפשרות זו. תנועות הנוער האלה: הנוער העובד, הנוער הצעיר והתנועה המאוחדת הסבירו את מסיבות היתר של תנועות הנוער באופש הקיץ על פני פעולות הגדנ"ע. לכן מעטים מאוד היו היוצאים לפעולות הגדנ"ע באופש הקיץ. פעולות תנועות הנוער מפריעות גם במשך שנת הלימודים. כידוע לכם פעולות הגדנ"ע אינן מתייטות בכך שישובו שיעור או מסע. ישנם חוגים שונים בשעות אחר הצהריים. באופש מלה סתרו הנוער הטוב. אולם הפעולה, הזאת איננה נושאת תוצאות חיוביות, כי הנוער עסוק בתנועות הנוער שלו. ופעולות הגדנ"ע דורשות שעות לא מעטות.

טכאן אני רוצה להביע למסקנה שאליה הגיע מר פרידה. כנראה שנים צדדים שונים במקומות שונים. יש להבהיר מה הם החובות בהתאם לחוזר שקיבלנו לפני שנתיים, אין תלמיד יכול להיות משוחרר מפעולות הגדנ"ע, רק במקרה של סיבה רפואית - הוא יכול להשתחרר מסע אבל לא משיעור פוטוגרפיה. הוא יכול להיות משוחרר מפעולות הדורשות מאמץ גופני, אך לא משיעורים אחרים. אבל לא ניתנה סמכות מספקת לדרוש משיעורים אלה כשם שאנו דורשים ממקצועות אחרים - יש הכרח להבהיר זאת. עדיין אינני אומר לגד הנכבית החדשה של הקהילות, כיון שהיא חדשה בשבילי. אולם היא מכניסה מהפכה שלמה. נדמה לי, כי תכנית זו לא נבדקה כדבעי. תכנית זו משנה את סדרי בראשית. המטפריים שהושמעו היום, עדיין לא הובהרו די צרכם. אני לכשעצמי והורט בו אני עובד מתייחס בחיוב לתכנית זו. אולם טרם שניצב לדיון רציני - יש לבדוק את המטפריים, כי נדמה לי, כי המטפריים אינם מתאימים למציאות. נראה לי שלא נוכל לפלא את התפקידים האלה.

התלמידים לכשעצמם יחסם הוא חיובי בהחלט לפעולות הגדנ"ע. הם סמחים לצאת למסע. המסעות אינם קשים יותר מאשר טיולי בית הספר בכיתות חמישית, שישית, ושביעית. ההתפתח בטיולי בית-הספר ובמסעותיו במשך שנתיים בכל הכיתות, בכדי לבדוק את הדברים פקרו. היחס השלילי לפעולות הגדנ"ע בא מבחון. מתנועות הנוער וכן ההורים. ההורים רואים בגדנ"ע לא פעולה טרום-צבאית, אלא פעולה צבאית מסע. כאשר הם שומעים על הרובה - הם נבהלים, ובעיקר כאשר הם יודעים שיש תנועות הנוער לגדנ"ע הוא שלילי. ההורים מוכנים לשלוח את ילדיהם לתנועות הנוער ובלבד שלא יצאו לפעולות הגדנ"ע. ישנה כאן השתטות. ההשתטות הולכת וגדלה עקב המקרה הטראגי שהביא למותו של הגדנ"ע אפסטיין. בבית הספר נמצאו 130 תלמידים בגיל זה שהיו צריכים לצאת לפעולות הגדנ"ע. בהתאם לרשום בכרטיסי הבריאות של תלמידים אלה, כרטיסים שנרשמו על ידי רופאי בית הספר היו רק 12 או 13 תלמידים פטולים והיתר היו יכולים לצאת למסע. אולם הילדים שנמצאו תחת לחץ ההורים הביאו תעודות רופאים פרטיים וגם טרופאי. קופת-חולים שיש לסחורט מפעולה זו. אני, יחד עם קצין הגדנ"ע היינו נאלצים לסחורר תלמידים אלה, למרות שידענו, כי 90% מסחוררטים אלה היו השתטויות הנובעות מלחץ ההורים. יפה עשתה מפקדת הגדנ"ע שהוציאה את ההורים לבטיסי הגדנ"ע. הורים רבים אמרו לי, כי לו היו מביאים אותם למקומות אלה לעתים קרובות יותר היה משונה יחסם. חבל שטפקדת הגדנ"ע החלה להתברר זו רק בעונת החופש האחרונה. אם נטיר את היחס השלילי, ונמשיך להסירו עלי ידי הסברה מעשית - הבאת ההורים למקומות פעולות הגדנ"ע, הרי

מר גייסלר:

יכול הגדנ"ע לתפוש את מקומו הראוי בבית הספר, מבחינתו החינוכית. כידוע לכם, ציבור התלמידים בבתי הספר התיכוניים מפולג, ולאן דווקא בזרם העובדים. הגדנ"ע הוא מקום סיפגש לכל התלמידים בפעולות חיוביות-כלליות. תכניתו של אלוף משנה עצמון על קהילות הנוער - יש בה טראגית הדברים האלה, ובעיקר אם התלמידים בצאתם לקהילות אלה בוחרים למוסדות הנבחרים שלהם את האנשים בהתאם לכוסר האישי. בהמשך הדיון אוכל להוסיף דברים נוספים.

הינ"ר ש. פרטיץ:

האם בוועדת הגדנ"ע שסתתף רופא מרופאי בתי הספר, ואם איננו שסתתף, האם ישנה

סיבה מיוחדת לכך?

מר ארנון:

בוועדת הגדנ"ע איננו שסתתף רופא. שאלה זו טרם הועלתה אצלנו.

ג. שטרסברג:

לפני שנה וחצי, הוזכר דבר זה, אך לא החלטנו בשלילה. אמרנו כי טאחד שיושב בוועדת הגדנ"ע מר יהושע אלוף שהפיקוח על החינוך הגופני - זה מספיק. אבל לא היתה הצעה עקרונית בקשר לכך.

ג. אילן:

ברצוני להציג את עצמי, אני ראש חגף הנוער והנח"ל במשרד הבטחון. אני שמח שוועדה זו נכנסת בצורה כה עמוקה לעניני הגדנ"ע. לדעתי, משימת הגדנ"ע היא כה רצינית ואנו לא נפתור אותה על ידי הגדרת הסמכויות. הלוואי והיתה לנו הרגשה כי על ידי הגדרת את הסמכויות או העברתן - משרד אחד לנח"ר - נפתור את הבעיה. הייתי שמח לו היינו יכולים לפתור את השאלה באופן קונסטרוקטיבי, אולם אין זו הבעיה היסודית.

ברצוני להעיר הערות מספר בקשר לבעיות היסודיות של הגדנ"ע. הצבא במדינת ישראל עוסק בעבודות רבות לאולי במדינות אחרות הן נמצאות בתחום האזרחי. דבר זה איננו נעשה מתוך רצון להיות מקוריים. כי אחד הגילויים של עצמעותנו הרוחנית הם, שאנו בדפוסים היסודיים קובעים את חיי המדינה. אנו ידענו, לא רק ללמוד סחכתם של עטים אחרים, אלא ידענו להקשיב להולט לבו של חזוננו ומציאותו של עם מפורז החוזר לארצו ולמולדתה הדלה, המוקפת מכל צדדיה שונאים, הרוצים לא רק לשעבדנו כי אם לכלותנו. הצבא עושה כזרוע מבצעת בשטחים יסודיים כמו, הגברת היצור, מיזוג הגלויות, חינוך העגלה ועוד שטחים אחרים, אשר עליהם אפשר לומר מה הקשר ביניהם לבין הצבא. זה הסצוי בבעיות בטחון של המדינה יודע, כי ללא התערבות ישירה, ללא פעולה ישירה של הצבא בשטחים אלה היו עומדים גבולותינו חשופים, היצור החקלאי היה מפגז יותר מאשר מפגז עתה, השממה היתה גדולה יותר מאשר היא עתה, וחינוך הנוער היה מפגז אף הוא יותר מאשר הוא מפגז עתה. כתוצאה מכך ישנו סעיף בחוק שרות הבטחון המקנה לו הזכות של הכשרה מקלאית של הנוער בשירות סדיר. הצבא התחשב בגישה מיוחדת זו בבעיות בטחוניות של עם ישראל ושל מדינת ישראל. הודות לצבא העוסק גם בהפרחת השממות, לא בצורה ערסילאית, אלא, כזרוע מבצעת. גם בענין הגדנ"ע, המטף לבטחוננו הוא באיכות הצבא ובכך תלויה יכולת העמידה שלנו. מבחינת ערך הכוחות מול אויבינו תמיד נמצא במצב של דוד מול גולית. אין זה רק טל תנכ"י. אנו בידונים להיות במצב כזה, נדמה לי, במשך דורות רבים. אנו תמיד בהיה טבונינה כמותית - מיעוט מיעוט קטן מול אויבינו. האפשרויות האובייקטיביות של הרצות ערב תהיינה תמיד גדולות מאלו. כל סוד העמידה שלנו - איכות הצבא שלנו. פירוס הדבר שרותו של הלוחם, הכרתו ושליטתו על הכלים, על כלי הלחימה השונים, טבנה הפיקוד המעולה - אם לא נעסוד על הדברים האלה, הרי באחרית הימים אנו פוגעים ביכולת הלחימה ובכל אותם הדברים הקובעים את בטחוננו היום, מחר ומחרתיים. מתוך דברים אלה נובעת פעולת הגדנ"ע. פעולת הגדנ"ע

ב.צ. אילן:

בהתעמקותו היסירה של הצבא, בחינוך הבטחוני של הנוער, ובכל אותם
המקומות שהצבא מופיע כזרוע מבצעת - הרי משרד הבטחון מופיע, כלל ההצטרף
מטותו המוכרת. מתוך הכרת הדברים שמשדר החינוך והתרבות
מתוך חינוך תחלוצי היה רצון ולחץ לשלב את פעולת הגדנ"ע בתוך מערכת
החינוך. לדעתי, זה אחד החשבים הרציניים ביותר של החינוך ובמיוחד -
של מדינת ישראל. פעולתם של הצבא לגבי האזרחים מתבטאת על ידי משרד
הבטחון, וכן הדבר בקשר לפעולת הגדנ"ע.

צבא

בפעולות הגדנ"ע אנו עוסקים, לא עם חיילים
מגוייטים אלא עם ציבור של נערים שאין עליהם כל חובת מוס, ובצדק
ישנה כאן רגישות ציבורית מסויימת. אגף הנוער והנח"ל במשרד הבטחון
קשור באופן ישיר עם מפקדת הגדנ"ע, ויש לו מחלקה מיוחדת לעניני
הגדנ"ע, אגף זה שותף מלא בכל פעולות הגדנ"ע, החל מתיכנון, ביצוע,
ופיקוח הפעולות הטובות והעניפות כפי ששמעתם מהד"ר והחשבון המלא,
ואינני רוצה לחזור על כך.

מה הם הבעיות המיוחדות שעלינו לפתור אותן?
אנו מוכרחים לחלק את הנוער שלנו לפני סוגים - אין זו חלוקה מלאכותית,
אלא היא נובעת מעצם המציאות שלנו - נוער לוטר, נוער עובד ועולה.
לגבי הנוער הלוטר מצטמצמת פעולתנו בעיקר בפעולה טרום-צבאית שהורה
הקשורה בפעולה הסקצונית הצבאית, בצורת אימונים וחוגים חיליים או
קורסים טרוכזים. מבחינת צבאית - זהו דבר רציני, ואחד הדרכים להשבת
המפקד, כי זוהי תוספת השכלה למפקד בכל הדרכים של הפיקוד. אבל אין
זו יכולה להיות הדרך היחידה. ישנה כאן המחלה, הצריכה להיות מתורגמת
לשדה המערכה. יש כאן צורך בתכניות מסויימות, בחינות מסויימות, ואימונים
מסוייטים, יש צורך בגישה מיוחדת לדברים אלה. אין לי ספק שמדריכים
רבים בגדנ"ע נופלים בידיעתם בשטח הטכניקה ובתיאוריה טאחניכים בקרב
הנוער הלוטר. אין ספק שישנם טוראים שהשכלתם גולית עולה על זו של
מפקדיהם. אולם למפקד יש יתרון אחד, יש לו בסיון המתרכז בענינים
צבאיים מיוחדים, אנו יכולים למצוא מורי התאמלות רבים העולים
בהשכלתם וביכולתם להסביר את הפעולות הטובות, את הפיזיקה והטכניקה,
על טריכים, ומפקדי חטיבות בצבא הגנה לישראל. ברור, כי הצבא
צריך לפעול למען העלאת רמת ההשכלה הכללית. עתה אנני בא מתמרון צבא
הגנה לישראל, מאותה גיזרה בו הוא מתנהל. מוכרים לי שני מפקדי
החטיבות הפועלים בגיזרה זו, אף רקע השכלתם ידוע לי, ייתכן והם
לא ידעו להסביר בצורה ברורה את הפעולות הטכניות של הרובה. אך הייתי
רוצה שהם ישארו מפקדי החטיבות ויעטו בפעולות הצבאיים בשדה, כי
המה עולים על מורים הנמצאים במשרד החינוך והתרבות. ברור לכל, כי
יש הבדל בפעולות אלה.

אשר לפעולת הפרחת השמטות - הנוער הלוטר

נמצא במסגרות חינוכיות רבות, כגון: תנ"ת, בית הספר, תנועות הנוער.
הוא מטופח על ידי גורמים רבים, אם כי היינו רוצים להוסיף לו, כי
לדעתי, אין ביכולתם של תנועות הנוער, הבית, ההורים ובית הספר לתת
את אשר הגדנ"ע יכול לתת. אולם טרם הצלחנו להביא את הנוער הלוטר
לחלוצות למיזוג הגלויות. אנו הצלחנו להוציא את הנוער לפעולה
התיטבותית - להפרחת השמטות. אך טרם הוצאנו את הנוער הלוטר לפעולה
בקרב הנוער העובד. דבר זה מהווה אחת הסיבות להתפתחותו של הגדנ"ע.

כל הפעולות הנועריות ברמת החינוך, בעשות מתוך

תיאום מלא עם משרד החינוך והתרבות. הגדרה נוספת לא נתן את השלמות
במצב זה. יש לנו אמון מלא לנוער הגדנ"ע מתוך הכרת האפשרויות היושבים בה.
אם רצוי יהיה לצרף גם בא-כח מטעם ארגון הרושפים - אפשר יהיה לעשות
זאת ומשרד החינוך והתרבות ומשרד הבטחון יקבלו דבר זה כרצון. משרד
הבטחון תובע כל הזמן ממשרד החינוך והתרבות לסנות מפקח מיוחד לפעולות
הגדנ"ע בתוך בית הספר. אנו גם הצענו אדם מהא"ם לכך. יש להניח שענין
זה ימצא את פתרוננו. אנו מוכנים לשמוע הצעות נוספות. הולם כל הבעיות
המתעוררות מוצאות את פתרונן בוועדה זו. אך הייתי נוהר מהאימרה

כ.צ. אילן:

הכוללת המדברת על כשלון. ישנם ליקויים וצריך למצוא דרכים כדי להסדיר זאת. אולם לפי שעה אנו נמצאים בראשית פעולתנו, ואיננו חושב לציילנו את הדפוסים המוסלמים ביותר. ראשנו צריך להיות פתוח לכל הצעה חדשה.

בהתאם לנסיובנו, הרי הגענו למסקנות אחרות שאלה שהגיע אליהם מר פרידה. אנו היינו רוצים לרתום את מורי ההתעמלות אולם התאכזבנו מהם, כי הם אינם כפופים לנואים עצמם כמורים. פרופטיונלים. ישנן פעולות גדועות רבות הבראות יעילות יותר אם מתרגמים אותם לשפת השדה, ולא לנהל אותם בתוך כתלי בית הספר. אנו דנים על שיפור והעלאת איכותו של המדריך. ייתכן שעל ידי הקטת טפילים עצמיים יותר נוכל להגיע לכך.

שמעתם את הצעתו של אלוף משנה עצמון, זו הצעה שהוא העלה אותה מתוך נסיונו. אין זו הצעה רשמית והיא נבדקת עתה על ידי ועדה מיוחדת שהורכבה על ידי ראש הממשלה. טכל מקום, נדמה לי, כי על ידי דיכוי יתר של ימי האימונים וכל אותן הפעולות הגדועות שתהיינה משולבות ברשת החינוך של בתי הספר - נוכל להשיג יותר.

א/מסנה ע. עצמון:

ברצוני לתקן רושם מצטעה שנתקבל כאן. לפני שנתיים נתקבלה החלטה שלווה באוור של ד"ר בן יהודה האוסרת, כי הפעולה בקרב הנוער הלומד בבתי ספר גדנ"ע תתעבב ע"ב החללת הפעולה בקרב הנוער העובד והעולה. אותה שעה העברנו את הפעולה לידי אנשים, שאינם אנשי צבא, למורי ההתעמלות ולמספר אזרחים. אנשים אלה הוצגו בפני מנהלי בתי ספר, ולאחר שאלה מצאו אותם מתאימים לכך - הוכנסו לעבודה לתוך בית הספר כקציני גדנ"ע. כיום עובדים כ-110 אנשים אשר מהם כ-90 מורי ההתעמלות של בתי הספר. תמונה זו לא נתקבלה מדבריו של מר פרידה.

טענתי, לגבי כשלון הגדנ"ע בבתי הספר - הרי התקיים כרוט של מנהלי בתי הספר בתל-אביב וחבר הכנסת בוגד בפקס אותנו לגבי נמסור את החינוך הגדנ"ע לידי סלמדיים - למורי ההתעמלות שלנו. אני טענתי, כי אני מאמין שהמפקיד החלוצי יעלה אנשים אלה. אולם עתה אני מקבל את דעתו של חבר הכנסת בוגד. הנסיון שלנו בעבודה עם מורי ההתעמלות הורה, כי לא ייתכן לדבר עם הנוער על התנדבות, מבלי שיבצע זאת האנשים העוסקים בכך. כן לא ייתכן שמורי ההתעמלות המופיעים כמחנכים בגדנ"ע - ישבתו. דבר זה קרה, אך הוא לא ייתכן. מורי ההתעמלות אינם מופיעים לישיבה כאשר סומינים אותם, ואיננו יכולים לחיוב אותם להופיע כי הם אינם חיילים. זו הסיבה לכשלון, מר פרידה. אנו המפקדים אינם יכולים לשפוט אותם ואיננו יכולים לעשות להם דבר, כפי שיכול לעשות זאת קצין לחייל.

היו"ר ש. פרסיץ:

אני סודה לכם מאוד על הסברותיכם עך כה. אנו נוכל לקיים ישיבה בעניני הגדנ"ע רק בעוד שבועיים ונדשה לנו לשלוח לכם הזמנות על תאריך מדוייק יותר.

הישיבה נועלה בשעה 11.05.